

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

Брой 17. У Сомбору 15. Септембра 1867. Год. IX.

Школски Лист излази месечно дваред: сваког 15. и последићг, а Пријатељ србске младежи излази као додатак школскога Листа. Цена е за оба Листа 4 Фор. на годину.

Србске народне школе пре десет година и данас.

II.

У прошастом броју показао сам како су наше народне школе пре 10 година изгледале. — Сад ми е дужност написати верну слику наших народних школа после године 1857. по којој ће сваки читалац увидити, есмо ли и у колико смо напредовали. Но пре него што се посла прихватим дужан сам казати, да е ова слика снимљена с наше школе у години 1860. и 1861. Многе школе остале су и после у таквој напредном стању. Што су пак гдеков натраг пошле, томе узрока ваља потражити у промени управе школске, по којој е непосредни надзор школа прешао у друге руке, ков нису толико снаге, волѣ, вештине, знања и педагогичнога такта имале, да су школите у напредном стању одржати могле. —

Да видимо дакле наше основне школе, какве су под управом школскога саветника Дра Натошевића постале.

Пре свега заведено е тумаченѣ молитава, верованя и заповести, и обавешћивана су деца о овоме. За темель науки вере и благонравности положено е предаванѣ библичних приповедака старога а особито Новога Завета. С почетка су управитељи школски и учитељи викали да е то много, да то не може бити, ер и они сами то незнаю, а како ће децу да науче. Међутим искуство е показало, да то може бити, и после три године скоро у свима нашим школама оба ова посла су са добрим успехом рађена и раде се и сада. У школ. листу 1861 и 1862 изишле су Библичне повести у библ. речма ради учитеља, а на скоро затим у два издања обнародоване су библи-

www.чневести Новог Завета. Било е такође много вике, што се неучи катихисис на памет по питањима и одговорима, али е и ова вика брзо престала, ер на испитима уверили су се ревнителѝ старога начина катихизирања да деца много више и болѝ знаю о вери и о закону сада него пре што су знала. Очевидац сам био, како су још год. 1860. свештеници на једном месту приликом испита одговорима децим из катихизиса чудили се и јавно признали, да многи богословац наш то незна што из науке вере садашњи псалтирци умею. —

Читанѝ недельних Евангелија и Апостола и тумаченѝ ових на србски, одма е јошт у години 1858 и 1859 као редован предмет науке вере у III. и IV. разреду болѝх школа наших уведено, и спочетка употребљаван е у помоћ ради тумачења Школски Лист, а наскоро потом издао е покойни владика Платон књигу, коју свака школа и сваки стариј ученик треба да има. Такође уведено е у обичај да се изреченија из св. Писма пишу и рецитую и за правило владанја у школи и изван њѝ узимаю. Изреченија та изишла су најпре у школском листу и у Читавци за IV. разред а после и обашка у књизи под насловом „Науке из Светог Писма.“

На предлог Господина Натошевића списана су Житија Светих за децу. Житија та изишла су најпре у школским листовима, а по том по благослову св. патријарха србског Самуила штампана су о трошку ц. к. правительства под насловом : „Огледало хришћјанске добродѣтели састављено из Житија Светих.“ Чим су ова житија у школском листу излазити почела, захтевано е да учители науке децу да знаю за дела најглавнијх светаца, а особито да знаде свако дете добро житје свог светца, и да га за пример и углед узима.

Почем е поянѝ за редовни предмет школски проглашено, упућени су учители, да сваку црквену песму која се у школи учи има, ученицима и ученицама најпре разјасне и да их са садржаем и значенѝм песме те упознаду, па тек онда да е задаю учити на памет и појати. Да би се ово са успехом радити могло разјасњавани су тропари и остале црквене песме најпре у школ. листу, а потом е издата „Спомоћна књига за разјасњаванѝ црквеног појња за учитељѝ и младеж.“

Заведено е у школи разјасњаванѝ ектенија, црквених молитава, показиванѝ значења црквених икона и обреда, цркве, празника, богослуженја и годишњих црквених времена ; све

ово по Школском листу и по књизи : „Изясненіе свете Литурגיע, која є тога ради и издана. Равним начином разумљиво ученѣ и тумаченѣ Часловца и Псалтира употребљно є за науку вере, и за развиянѣ религиозних осећања, о чему до 1857. ни трага ние било у нашим школама. —

Све ове струке снајане су и довођене у свезу една с другом, и одтуда є изишло свестно предаванѣ науке християнске по свима оним школама, где су намештени добри и поштени стари, или искусни и вешти нови учители. Нема сумњѣ да ће ово по развиянѣ врлина християнских у народу нашем од највеће користи бити, само ако и пречастно свештенство наше с одушевљивѣм и жаром и ревношћу науку вере у цркви и у неделној школи прихватило и предавало буде, да нам деца незабораве у животу оно, чему их школа за живот научи !!!

Наука гледања, мишљеня и говора уведена є у све наше школе по Упутству за букварске науке, заедно с вештбанѣм умних и душевних снага дечијих. Ово є од неоценљне користи како по умни и морални развитак, тако и по език наш, и већ се показую красни плодови ове науке и овог вештбаниа на садашњој деци, која нису више туњява и боязљива, него слободна, отворена, радознала; нити употребљую туђе речи у говору о најобичнијим предметима, као оно од пре, него говоре чисто србски како о школским и домаћим стварима, тако и о занатима, занатлијама, о оруђу, пословима, влима и другим предметима из обичног живота. Тај чисти србски говор наше деце с почетка су по варошима родители дечиј измеејавали, али мало помало сад већ примаю га, те по томе множина красних србских речи улази у обичај, и до неколико година, ако Бог да, истиснуће се сасвим нѣмштина и турштина из красног езика нашег. —

На место срицања заведено є одма године 1857 ученѣ читаня са писанѣм, по начину, како є Гд. Натожевѣм на првим учительским састанцима у Кикинди, Сомбору, Новом Саду и Темишвару поменуте године, први пут србске учитель науцио, и у упутствима за учитель штампати дао.

Ову исправку у народној школи сматрати морамо као средсреду, око коє се сав преображај наше народне школе обрће. Но и есте ова исправка од великог и далеког замашај по нас. Нѣоме смо ми усвоили себи наеданпут лако и без сваке муке, оно што су народи западне Европе за 300 година

смишљали, покушавали и дотеривали; ньоме смо без сваке те-гобе, као неком чаробном силом са најгорег и најтежег ме-тода, одеданпут прешли на најбольи најлакши и најразумни. Вештбанѣ у мехаичном читаню уређено е сад у школама на-шими по правилима најбольих педагога. Разумљиво или логично читанѣ, о коме се пре тога у нас ни знало није, уведено е у све школе и сад се већ читанке свуда читаю разумљиво, с пажњом на садржай поединог комађа, с' разговором и испити-вањм о прочитаноме, с размишљањм о томе и упућивањм на корист, што се одтуда по живот извести дае, и с тубењм онога што е нужно, притом нађе се у свакој большой школи по гдекон псалтирац ил псалтирица, кои и естетично читати умею. —

Приповедке из читанака умею деца приповедати, и при-поведаю их код куће и у суседству, а народ то слуша и прима из уста дечице своје најкрасније лекције о поштеноу, о вредноћи, о милосрђу, о уредности о слози, о штедљивости и о другим врлинама, које човека ваљним човеком чине. Исто тако приповедаю учители деца приповести из србске Истории, и милина ти е слушати, како сад већ код ваљних учителя свако псалтирче наше знаде приповедати : о сеоби Србаля из Бойке, о крштению Славяна, о равноапостолним учителяма Сла-вянским Кирилу и Методию, о краљу србском Владимиру и нѣ-говой жени Косари, о Стевану Неманьи и светом Сави, о кра-љвима Милутину и Дечанском, о цару Душану силном, о мла-доме Цар-Урошу, о Кнезу Лазару, о пропасти царства срб-ског на пољу Косову.

А шта да рекнем о народним песмама, тим светим пре-дацима из прошлости Србске. Песме се ове у нашим крајвима већ заборавиле беху, и наместо њих певаху се ковакве че-сто недотупавне и гнусне. Незабораваљни Вук сакупио е и издао песме народне, — али школа за њи ипак знала није. Господину Натошевићу припада та заслуга, што е он први на-родне песме у србској школи читати, наизуст учити и ре-цитовати дао, издавши их најпре у школском листу и у по-себним књижицама, а неке и у поправљном буквару. Сад већ свако Србче, које у школу иде, зна по неколико народних пе-сама, казуе их код куће и на састанцима испред кућа, и тако се понављаю изчезнуте слике славне и мученичке прошлости наше у уму и срдцу овостраног народа србског, а тим се челичи

народна свест, подиже народни понос, подстиче родољубљ и пожртвованј за опште благо у народу нашем. —

Земљописни предмети уче се из читанке, и на земљовидима што су њих на предлог Госп. Натошевића, и по наредби правителственој Обштине варошке и сеоске за школе набавиле. У болјим и распрострањеним школама нашим, особито у IV. разреду главних школа изненади се човек знањем дечјим из Геометрије, Физике Геологије и Историје натуралне. И све то иде свестно, у разговору, лаким начином и без учења на памет. У место граматичних сувољарних правила, ради се өзгра езикословља, где му је место, по примерима у школском листу и у унутствама. Старија деца свестно распознају реченице и у њима подлог, прирок, и попуњенија; распознају добро делове говора, брой, надеж, лице и време, а што је најнуждније, присвајаю себи чист и правилан говор на матерњем езиду и снагу, по којој осећају и распознају, шта је лепо и добро србски речено, шта ли је погрешно.

Свуда код читанија, и учења основних наука, са оним што се учи, доводи се у школама нашим у свезу оно што се дотле знаде, и вештабу се деца у размишљавању, описивању, сравњивању, приповедању, погађању, како је где чему место. Све то сачињава умну гимнастику, којом се снаге духа дечијег буде и правилно а постепено развијају у најболјем складу и у хармонији. Овоме равнога рада бадава ћеш данас у околини нашој по школама других народа тражити. Морао би чак у Чешку и у Немачку ићи, да овакав и болји рад видиш у овом погледу, него што је у оним нашим садашњим школама, у којима су वाली и честити учитељи.

Писањ се учи по новом методу почевши рукописним цртама; деца одма с почетка уче писати свестно и по такту; пишу што им се каже и сами размишљањем погађају речи које писати умею, пак их одма и напишу. Чим деца писати науче, одма се почињу вештабати у писању реченица по казивању (диктандо), и ово се потом ради сваки дан у другом и у трећем разреду. Сваки дан пише се друго, било изречење из св. писма, било одабрана пословица, ил друга каква кратка сентенција из економије из физике ил из диететике, која деца за правило владанија и деланија у животу служити може. (види школски лист, читанку за IV. разред, Буквар, и књигу : „Науке из св. писма.“). У болјим школама израђују се и писмени саставци, како је за који разред прописано. Многи ученик на свршетку трећег разреда

уме на папир ставити приповедку коју е чуо, уме саставити обично писмо, конту квиту, сведочбу, и. т. д. Сравни ову радњу садашњѣ школе, са прописима по оловци премазанима ил са прегледалица преписанима, какве е давала школа наша пре 1857, па ћеш, хтео йли нехтео, дивити се морати напредку, кон е за тако кратко време у нашим школама у погледу науке писаня учинѣн.

Рачун ради се сада у школама србским из главе и на табли свестно и разумљиво, по Методици и по упутствама госп. Натошевића на конференцијима и у школском листу даванима. Примери се узимаю из практичнога живота. Сјакѣнѣ, и броянѣ у глас, рецитованѣ таблица и ученѣ правила рачунских на изуост из свию ваљаних србских школа е сасвим избачено. У школама се палазе рачуналке, и болѣи учитељи направили су себи рачунске ниѣце, по мустри у школском листу од год. 1866. — Заведено е у главним школама рисанѣ, и ради се елементарна Геометрија у IV. разреду ове школе. Препоручивана е свуда гимнастика, и на много места ради се, по упутствима Гд. школског Саветника у школском листу написанима. Напоследку на особиту радост и задовољство народа певаю се на многим местима народне и друге светске песме, како кон учитељ на ово доколе.

Ово е у главним цртама слика садашњѣга станя наших школа у бившем войводству на свршетку год. 1860 и 1861, а и сада се, као што рекох, тако и још болѣ ради у свима ваљаним школама Бачке и Баната, и у оним школама у Срему, Славонији, военој Граници и Будимској Епархији, гдегод свестни и разборити учитељи делаю.

Пре ове реформе бяху школе у кнежевини србској далеко болѣ и напредније, од овостраних школа наших. Данаšnjим даном не могу се оне са овдѣшњима мерити, и само ће онда моћи успоред са овима напредовати и превазићи их, ако се и тамо у пуној мери усвои све оно, што е на овој страни од године 1857 до 1861 установљено, и од тога времена са успехом рађено.

Што е год добра и напредка данас у нашој школи то е изишло из мудре управе Господина Др. Натошевића. Он е најпре на састанцима у Кикинди, Сомбору, Новом Саду и Темишвару год. 1857; на практичним течањима од више недеља у Сомбору године 1858, 1859 и 1860; у Карловци и у Пакрацу год. 1857, и напоследку у Муачу и у Будиму 1863.

учитељима нашима удио свест о своме званю и о дужностима овога, и упутио их шта им и како им одсад радити валя; он е ради овога издао кратко упутство за учителѣ најпре године 1857, и по том умкожено године 1860; он е напоследку, готово све наше школе у провинцијалу бивше Войводовине, Угарске, Срема и Славоние званично полазио, и полазенѣ ово највише е допринело к поболшаню школа ових.

Приликом прегледаня школа и држаня испита ние трпио наш Госп. Саветник да се ковакве орацие говоре, и кои су учителѣ мислили са овим забунѣвати га, застиѣени повлачили су се натраг, са уверенѣм, да е оно гола лаж и варанѣ само. При испитиваню молитвица сећао е старию децу на све што се на оне речи односи из других молитава, црквених песама, часловца, псалтира и изречения из св. писма; при испиту верованя морала су деца приповедати дотичне библичне повести, показивати дотичне иконе, сећати се на иконе те у цркви, морала су сводити науку ову у свезу са еванѣлием и апостолом, и погодити кад се то у цркви чита, изяснити дотични празник, изговорити дотичну црквену песму, казати шта ова па србски значи, и одпојти ю сви скупа, или по една скамija или самце; при испитиваню заповести радо е имао, да му се деца сећаю изречения из св. писма ил народних пословица о томе, приповедака и басана односеѣих се на ту заповест из буквара, читанака и школског листа, и ту е била врева деце около нѣга, живот школски и рад најживостнии. Веома му е мило било, кад е кое дете знало на изуост казати кое еванѣлије ил апостол, кою молитву из часловца ил одабрани псалом, па их е онда одма питао шта значи то, каква е ту наука, и како нам се по тој науци владати и управљати валя. Питао е увек коих свечара има највише међу децом, па е едне по едне позивао да устану, и стојећи с прекрштетеним рукама да слушаю, како најстарији свечар приповеда живот светца свог, ту е уплетао поученя, савете и опомене, и учио их е, да то запамте и за образац свог живота узму, па тим добрим делима и тако хришћански да светца свог славе, а не обѣденѣм и шпанком, што е гнусно и светцу неприятно; затим би испитао како знаю и разумею, тропар и остале најважние духовне песме што се на успомену тога светца односе, и онда би сви свечари стојећи морали одпојти тропар своме светцу, при чему би најстарији свечар починаю, а после би најманѣга прозвао, да он самце одпои још еданпут тај тропар. Уз гла-

www.vukob.com
 УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА
 Види посао при испитивању молитава, црквених песама, часловца и псалтира сећао је децу на сродство славенскога језика са српским, и упућивао да само пазе што читају, и што се у цркви чита, па ће мало по мало размишљањем много и сами разумети, а што неби разумети могли нека учтиво питају учитеља и свештеника, па ће их ови научити.

При испиту из науке гледаня волио је да свако дете редом, ил' кое уме пре, карактеристичне црте од оне ствари на икони или из сећања каже; што ситније да је опише, што оштрије да ухвати разлике и налике, што више да кажу о користи, коју од те ствари или животињ је имамо, — и том приликом била је врева од деце што се отимаху, да на питања његова одговоре и погоде; то је била права умна гимнастика, весела забава деци, живаност и прави живот развијао је се мисли; то је учинило, да су деца једва чекала да дође на испит Господин из Темишвара ил' из Будима, кои највећма воли добру децу.

При читању буквара и читанака сећао је децу на све сродно о том, уводно псалтирце и часловце у разговор уз букваре, и упућивао, да сваки из својих књига и наука погоди шта се на то односи; тако је рађено код приповедача, тако код описанија и дидактичних поучења, тако у свему. Видило се у обште да он потпуно познаје, разуме и у власти има све што у народној школи учи, и томе су се особито старији учитељи чудили и дивили, јер су запамтили, да је то у пређашња времена другачије било. Особито је волио, Господин овај да му деца казују народне песме, да одпевају по коју народну песму, да приповедају о светоме Сави, Кнезу Лазару, Милошу Обилићу, Доситеју и о другим славним српским мужевима. При испитивању из земљописа свагда је прво питао о ономе месту где је испит држан и одкуда су деца, затим о околини. Деца су морала знати кои народи ту живе; како се они разликују по вери и по народности; кои су од тих народа нашем сродни и по чему; од кога би суседног народа ми што добро научити могли; какве обичаје има наш народ у околини тој; кои су обичаји лепои; кои се улепшати дају; кои су обичаји шкољдљиви и по напредак народни убитачни, па их ваља остављати, и т. д. Затим би тек прешао на земљописне предмете из Читанке, које би један ученик читао, други на земљовиду показивао а сви пазили шта се испитује, шта се на земљовиду показује, и о чему се говори. — При испитивању из природописних предмета више је било разговора из науке гледаня, па сравњивања

и прилагођивања на домаћу корист особито на земљоделство и промишљност.

За писањ задавао е он сам изреке према слушаоцима учене, што су по присутвуюће люде више важиле него какве учене придике, особито сав говор о написаном изречениу био е indirecte управљн на усаветованљ слушалаца, и на одклоненљ мана коб су у народу нашем у обште и у том месту на посе мах отеле. —

Из рачуна свуда е задавао задаће о држаню куће, о благослову раднљ и паметне штеднљ, о проклетству раскошности у оделу и у пићу, о том како би и на кои начин могле породице и обштине напредовати, и я држим, да е тим многоме одраслом слушаоцу очи отворио, а деца, коя су такве задаће израђивала, и оне савете нљгове слушала, мораю по времену у газдованю паметнтя одрешения па и срећнтя и напреднтя постати, него што смо ми, коима у младости нико никад о овим стварма говорио ние.

Многи ће учитель радо признати да е из оваких испита више научио него из књига. Я сам то исто признаем, и явно овде исповедам, да сам истина и пре године 1857 читао неколико валяних педагогичних дела и часописа, али све што тамо о напредку школе и васпитаня пише, бияше ми неразговетно и тавно, док ми речи Господина Натошевића на првом учительском збору и при испитима године 1857 и 1858 очи неотворише, и што сам год после тога времена знаня себи прибавио, п нима роду своме као учитель младежи наше послужио, на томе по преимућству, Нљговом мудром руковођеню захвалити имам. — (Продужиће се.)

Преглед наука,

коб е у явном учительско-приправничком Заводу србском у Сомбору, течаем школске 186% и 186% године приправнички катихета предавао.

I. ПРИПРАВНИЦИМА ДРУГОГ РАЗРЕДА.

1. Катихетика.

Ова се наука дели на три главна отсека, од којих први говори о том, шта се у катихетичном наставляню учити има; други предлага, како то предавати треба; а трећи показуе, какав треба да е катихета.

Први отсек гласи о том: §. 1. Шта треба катихуменима у погледу хришћанске науке предавати; §. 2. Откуда катихета верозаконску науку црпи има; §. 3. Какав ред при предавању катихетичне науке треба да буде; §. 4. Треба ли науку моралну од науке о вери одвојити, и најпре деци предавати, или обе у свези; §. 5. Како Катихумене у разреде поделити треба; §. 6. Треба ли да катихета науку хришћанску у сваком разреду сврши преко године, или да е кроз више година предав.

Други отсек предлаже о том: §. 7. Који е метод при предавању хришћанске науке најбољи и најудеснији; §. 8. О вештини, знати згодно питати; §. 9. О вештини, како децие одговоре згодно употребљавати треба; §. 10. Што се тиче питања, на што још катихета пазити има; §. 11. На коју правила има катихета при тумачењу еванђелија пазити; §. 12. На коју правила има катихета при приповедању библичних повести пазити; §. 13. О приповедању живота христовог.

Трећи отсек говори о том: §. 14. Које особине катихета имати мора, да својима дужностима за доста учинити може; §. 15. О особинама катихете у погледу његовог духа; §. 16. О особинама катихете у погледу његове волѣ; и §. 17. О особинама катихете у погледу његовог тела. По рукопису катихетиниом. Седмично 1. час.

2. Црквена Историја.

Ова е наука поделѣна на два времена. Прво се време простире на првих десет столећа, докле христова црква у заједини беше; а друго заузима простор од коначног оцепљѣња западне цркве од источне, или од XI. столећа па до данас.

Први простор времена садржи ово: Период I. §. 1. Како е новозаветна црква христова основана; §. 2. Како е црква христова у апостолска времена напредовала; §. 3. Како се црква христова у II. и III. веку распрострањавала; §. 4. Како су хришћани у I. и II. веку били гонѣни; §. 5. Како су хришћани у III. веку били гонѣни; §. 6. Служба божја и обреди овога времена; §. 7. Разлика међу црквеним члановима; §. 8. Одношаји цркве едне према другој; §. 9. Свето писмо новог завета; §. 10. Црквени писатељи; §. 11. Наука о вери и правности; §. 12. Ереси за прва три века. — Период II. §. 13. О цару Константину Великом; §. 14. Како се црква христова до VII. века распрострањавала;

§. 15. Како се црква црква христова од VII. до XI. века распрострањавала; §. 16. Служба божја и обреди од VII. до XI. века; §. 17. Єрархия; §. 18. Распре између папа римских и цариградских патријараха; §. 19. Сабори; §. 20. Црквени писатељи; §. 21. Наука о вери и наравности овога периода.

Други простор времена садржи ово: Период III. §. 22. Како се западна црква од единства Васеленског оцепила; §. 23. Бедно стањ православне цркве на истоку; §. 24. Како се православна црква у Русији распрострањавала; §. 25. Како се западна римска црква распрострањавала; §. 26. Стањ православне источне цркве овог периода у србском народу; §. 27. Реформација на западу; §. 28. Покушаји чинџни, да се цркве, источна и западна, саедине; §. 29. Шта е Рим радио у погледу православне цркве у Русији; §. 30. Богослуженѣ и обреди у православној источној цркви, §. 31. Нови обреди западне цркве; §. 32. Монашки чин у источној и западној цркви; §. 33. Духовна просвета у источној цркви; §. 34. Ученѣ источне цркве. — Период IV. §. 35. Патријарси у Русији; §. 36. Стањ православне цркве на истоку; §. 37. Стањ православне цркве овог периода у србском народу; §. 38. Како се православна источна црква у Русији распрострањавала; §. 39. Сабори; §. 40. Духовна просвета; §. 41. Духовни писатељи; §. 42. Западна римска црква; §. 43. Протестантска црква; §. 44. Манѣ секте што се од XVI. века появише. §. 45. Православни србски патријарси и митрополити у аустријској држави. — Хронологија важних догађаја из новозавета. По рукопису катихетинѣ. Седмично 1. час.

3. Тумаченѣ Апостола.

Апостоли су тумачени оним редом, којим се у цркви читаю. При овоме узета су у обзир сва она правила, која у §§. 11. и 12. катихетика прописуе. Апостоли на памет изучени есу ови: неделѣ 2. 26. и 27. после духова; светитељима зачело 335. и преподобнима 213. зачело. Седмично 1. час.

4. Литурѣика.

У овој науци протумачено е све оно, што се на цркви ма у ком виду односи, понаособ пак 1. О почетку хришћанских храмова; 2. О спољашњем изгледу православне источне цркве; 3. О значењу свете цркве; 4. О светом олтару и што

е у нѣму; 5. О светим сасудима; 6. О осветлѣню; 7. О звонима; 8. О свештенной одеѣи; 9. О времену кад се богослуженя отправляю; 10. О светой литургии оглашених и верних; 11. О литургии преѣосвећеной; 12. О свештенном особлю, на име првом, другом и трећем чину; 13. О црквених послужителѣма нижега реда; 14. О црквених кнѣигама што се у православној источној цркви употреблюю; 15. О особним радњама: архиерейским и свештеничким; и 16. Тумаченѣ страних речи. По рукопису катихетином. Седмично 1. час.

5. Типик или Правило Црквено.

Практично су показивана правила, по којима се у недељне, празничне и тежате дане у цркви што читати и пояти има. Покрай тога особито е вниманѣ обраћено на то, како се на литургии по малом уходу пою тропари и кондаци преко целе године, ма у коя време, и ма кои храм био. Седмично 1. час.

6. По янѣ Црквено.

Осим осмогласног у православној источној цркви уведеног поянѣ, и то на начин: самогласни, подобни, тропарски, антифонски, и блаженски, још се предавало и учило:

1. Сѣдали на глас први: светоме Николаю, божићу, блавестима, и великой суботи; овако и херувимска песма.

2. Сѣдали на глас трећи: божићу, богоявлѣню и блавестима.

3. Сѣдали на глас четврти: св. Николаю, божићу, богоявлѣню, блавестима, цветима и духовима.

4. Сва величания на јутренѣ преко године.

5. Сви ирмоси празника христових и богородичних, великог четвртка и велике суботе, као и Василиеве литургии.

6. Достојно велико на глас први, четврти, пети, и осми.

7. Причасна сва преко године на три начина: 1. као што се пов „На Сѣнајстѣй горѣ“, 2. као „Нетлѣнѣя искушенѣмъ рождаша“, и 3. као „Да молчитъ всякая плоть челоуѣча.“

8. Опело христово на глас пети прву и другу статию, а на глас трећи статию трећу.

9. Велико возбраной воеводѣ, као и разне стихире што се о великим празницима пою.

10. Духовне песме у славу Божию и његових угодника свѣтих састављене. Седмично 5. часова.

7. Граматика српска.

По поновљеним облицима прошасте године свршеним читање су правилније списане српске књиге, које беше скопчано са езикословним и стварним разјашњавањем, као и са показивањем, како се речи една с другом по законима езика слажу и састављају, па да из њих прави говор постане. Ово је рађено по Даничићевим Облицима и Бошковићевој Синтакси I. и II. Седмично 1. час.

8. Писмени Састави — Штилистика.

Изајашна су општа правила писмених састава, од којих су едни приватни или посебни, а други су публични или јавни. Ови бивају са разним земаљским властима, а они са поединим лицима.

Приватни пословни састави садржавају 1. Признанице или квите; 2. Обвезанице или облигације; 3. Рецептисе; 4. Пуномоћства; 5. Реверзе; 6. Сведочанства; 7. Уговоре или контракте; 8. Тестаменте; 9. Молбенице или Инштације; 10. Објаве, и 11. Писма разног рода са правилима и примерима. Седмично 1. час.

9. Граматика Славенска.

Обликословљ је поновљено, а при том је читан и на српски превађан псалтир, који је у виду и езикословном и стварном разјашњаван. Седмично 1. час. (Продужиће се.)

Катихизичке Беседе.

БЕСЕДА 7.

О Богу, као Творцу и Промислителю света, видимог и невидимог.

„Всѣмъ во единаго Бога Отца, вседержителя, Творца неба и земли видимымъ же всѣмъ и невидимымъ.“

„Нема дакле сумњ, да је Бог Творац сваке видиме и невидиме тварке. Пре света произвео је свемогућом вољом својом из ништа све небесне Силе (т. е. Анђеле). За тим је

створио Бог из ништа овај видими и вештествени свет. На-
 последку створио е Бог човека, који е састављен из не-
 вештествене разумне душе и вештественог тјела.“ (Правосл.
 Испов. Ч. 1. вопр. 18). И тако е по учению св. цркве, осно-
 ваном на св. Писму, створио Бог најпре Анђеле, за тим ви-
 дими свет, небо и земљу, и најпосле човека. Рецимо у кра-
 тко о тима трима створењима Божиим.

Пре свега створио е Бог свет невидими или Анђеле. Анђели су
 дуси, створени од Бога ради тог, да би га прослављали и нј-
 му служили, и осим тог, служили у овом свету людма, водећи
 их у царство Божије. Бог их е дао, да чувају градове, цар-
 ства и пределе, манастире, цркве и люде. Анђели приносе
 пред величество Божије, молитве и милостињѣ наше, не зато,
 као да Бог сам не би видио наших молитава, но тога ради,
 да нам посредую као наша стария браћа, као суштества, која
 су до Бога најближа. Анђели јављају людма дјела Божија, ка-
 зују вољу Божију; само име Анђел значи посланика. Осим то-
 га сваки човек има Анђела Хранитеља, који е свагда невиди-
 мо уз нјга, ономињга на добро, чува га од опасности и
 гони далѣ од нјга непријатеља наши душа, т. е. ђавола. Но и
 ђаволи су били негда Анђели, чисти, добри, потоме, што е све
 од Бога створено „добро зъло.“ Али су ђаволи постали
 злима, што су сами хтели; због своје гордости и не по-
 слушности, лишени су своје првобитне славе и блаженства.
 Они су виновници сваке нечасти, они развраћују човечје
 душе. Они опадају човека код Бога и Бога код човека; само
 име ђаво значи опадача. У осталом они немогу човека при-
 силити да грѣши, но га варају искушењима.

После света невидимог, створио е Бог свет, који видимо.
 Бог га е створио за шест дана из ништа — едном речју
 својом. У први дан створио е вештество вселене и затим сав
 свет. У други — свод небесни. или видими небесни простор.
 У трећи дан одделио е Бог на земљи воду од суше, затим
 се земља позаповести Божијом, улепшала травом и дрвима. У
 четврти дан створени су: Сунце, месец и звезде. У пети —
 рибе и птице. У шести — животно четвороножна, живећа на
 суву, дивљи зверови, скотови и гадови. Кад е тако на зем-
 љи домовину будућег цара устројио, створио е Бог и самог
 човека. Сва земна створења постала су едном речју: да съ-
 дѣтъ! При стварању човека било е нешто особито. Бог едан у
 св. Троици, као да држи савет: „створимъ чловѣка по обра-

38 НАШЕМЪ и по подокію. " И сотвори Бог тѣло првог човека Адама од Землѣ, дуну у нѣга диянѣ живота, т. е. дао му е душу разумну, слободну и безсмртну, створену по образу и по подобію Божию. Бог е увео Адама у рай или у прекрасни едан врт; дао му е раану, осим других плодова райских и плод дрвета од живота; питајући се тим плодовима, био би човек и самим тѣлом безсмртан. Наипосле узевши од Адама, кад е спавао едно ребро, створио е Бог из тог ребра жеу Адаму, Еву, матер свию живећих.

У првобитном, невином станію били су Адам и Ева подобни Анђелима, ни су знали ни за бриге, ни за тугу, нити за болести, били су свети и блажени. „У уму њиновом владало е знанѣ, у вољи — правда и доброта.“ Адам е познавао Бога, колико е као суштество створено и ограничено могло знати, и уколико му е благодат Божија допуштала. По том пак што е знао Бога, знао е и све друго чрез Бога. Тако, кад е Бог привео Адаму сва животна, да им имена надене, назвао е он свако животно именом. Што се тиче волѣ, та се у невином станію покоравала вољи Божијој и разуму, ма да е онда била слободна и човек био властан грѣшити или не грѣшити. О том се у св. писму овако вели: „Богъ и значала сотвори чловѣка и ѡстави его въ рѣцѣ произволеніа егѡ. Предложилъ ти огнь и вода, и на неже хоцещи, прострещи рѣкъ твою! Предъ чловѣкомъ животъ и смертъ, и еже аще изволитъ, дастся емъ. (Сир. 15. 14—17).

Но човек ни е послушао заповести Божіе: да некуси од рода с дрвета познавања добра и зла. Преварена речма ђаволским, кои се претворио у змію, окусила е Ева од забранѣног плода, и наведе и Адама на то; обое преступише Божию заповест и сгрѣшише пред Богом. За ту непослушност изтерани буду Адам и Ева из рая, и лише се првобитне чистоте и блаженства. Гнѣвъ Божіи, патнѣ и болести, како душевне, тако и тѣлесне, и наипосле смрт: то су слѣдства грѣха наших праотаца! Тай е грѣх, као прилепчива болест, прешао са своим слѣдствима, на цело потомство Адама и Еве, на сав род човечіи. Опет милосрдни Господ ние оставио наше прародителѣ у бедном станію њиновом, него е дао њима и њиновом потомству надежду спасеня у обећаном Искупителю света. О овом обећаном и већ дошавшем Искупителю беседићемо у слѣдећим беседама, а сад се повратимо главном предмету данашнѣ беседе, створен светю.

www.unilib.rs
 УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Кад е Бог за шест дана видими свет и човека створио, у седми дан „почи ѿ всѣхъ дѣлаъ своихъ“ то вет, престао е више шта из ништа стварати. Но то не значи, да е Бог престао сасвим од дѣланиа и стараниа о створеном од нѣга свету. Не, ер свет би се онај час разрушио, кад би Бог престао бити промислителѣм. Промисао Божиј чува биће и силу твари, управља их на благе цѣли, сваком добру указуе помоћ, сваком злу противи се, и шта више кадкад извлачи из нѣга могуће добро ради самог човека. Бог промишљава о свакој тварки од велике до мале, но заиста највише се брине о човеку, кои е по образу и по подобию Божијем створен. „Не двѣ ли птици, говори Спаситель, цѣкнута єдинимъ асаріємъ (малн новац) и ни єдина падетъ ѿ нихъ безъ воли Отца башегѡ, вамъ же и власи главнии вси и зочтени сѣтъ (Мат. 10. 29—30).

Закључимо данашню беседу нашу поуком св. цркве (правосл. исп, вопр. 31.): „свако добро, какво само можеш представити у уму свом, односи се к Богу, највишем добру, као причини и начелу. Напротив свагда мисли, да Бог никаква зла нема.“

Свет си Боже наш и Теби славу шалѣмо: Отцу, и Сину, и Светом Духу сада и довека. Аминь.

(Продужиће се.)

Записник

вођен у јавној седници Збора учитељског, држаной у варошици Сентомашу дана 21. Августа 1867.

П р и с у т с т в у ю ћ и :

Пречестнѣйши Господин Намѣстник Окружни Управитель и Збора учитељског председник Петар Чолић из Турие, Честнѣйша Господа пароси : Григорие Парашки из Шо̀ва, Еврем Јанковић из Турие, Григорие Крстоносић из Кера, Јован Ковачевић из Сентомаша, Симеон Милодраговић из Кулпина; Господа свештенички спомоћници : Симеон Маински из Сентомаша, Георгие Продановић из Сентомаша, и Велимир Пркосовац из Шо̀ва, Господин Лазар Каћански ђакон из Сентомаша; Господа школски старатељи : Симеон Говорчин из Кулпина, Симеон Стефановић из Турие, Димитрие Поповић из Старог Кера. Господа

учители: Лазар Ђулинац Паланачки, Петар Савић Паланачки, Милош Теоодоровић Д. С. Ивански, Прока Лазић Силбашки, Радивой Павловић Парашки, Аркадија Поповић Шовски, Васа Вучић Обровачки Мирослав Груић Товаришки, Александар Стаић Д. С. Ивански, Станислав Груић Врбашки, Чедомилъ Бошняковић и Велько Поповић Турински, Васа Клаић Кулпински, г. Александар Вуић из Турне и Стеван Поповић из Сентомаша свршени приправници, г. Милап Ковачевић осмошколац из Сентомаша, г. Никола Бугарски учитель Старо-Керски г. г. Јосиф Јулинац и Дамян Суботић учители Футошки, Јован Бугарски учитель Аданевачки, г. Ђорђе Бугарски свршен приправник из Парага, г. Сава Пешић свршен Богослов из Шова, г. Сава Каћански благајник из Сентомаша, Ђорђе Чолић кнез Турински, г. Мита Јосић учитель НСадски, Јован племић Николић бележник Сентомашки; Господа учители Сентомашки: Јован Настић, Павао Дамяновић, Лазар Михайловић и Младен Стефоповић; Пера Вукадиновић старатељ Силбашки, Младен Манойловић, Васа Нићин и Исидор Летић из Сентомаша.

Горњим числом скупљени збор учитељски, приспјевши у мјестну православну србску школу, одси: Царю небесни, затим Преч. Господин Петар Чолић председник збора, прогласи скупштину за отворену, поздрављајући нѣзине чланове са позиву одговарајућом беседом, у име Бога, слоге и любви србске, и позивајући свечано све чланове збора на искључиву ограду к саветујућем предмету. Затим пак узе налог Честивѣше Православне Консистеріе НСадске од 31. Марта 1866. под Бр. 71 позивно Интимат бивше Високославне Кр. Угарске Конзиліе од 31. Марта 1866 под Бр. 11888, — прочита га збору и пређе к избору перовође, за ког буде избран Г. Јован пл. Николић бележник Сентомашки, и по избору перовође избере се одбор, кои ће спремити предлоге о којима се има саветовати. За председника одбора буде избран г. Јован Настић учитель Сентомашки. За чланове пак, Господа учители: Мита Јосић НСадски, Велько Поповић Турински, Дамян Суботић Футошки, Прока Лазић Силбашки, и Васа Клаић из Кулпина.

Изаслан Одбор по изтечаю кратког времена, донесе у седницу следеће предлоге:

1. Да се одреди седнички рок овоме збору.
2. Да се наше школске власти умоле да издѣјствују помоћ учитељима, за време трајања зборова учитељски.
3. Да се у сваком србском месту оснуе фонд школски,

и да се поведе саветовањ о новцу за сиромашну децу одређеном.

4. Да се дотичним путем Високо земаљско Министарство умоли, да исто одобри у већем и ширем округу учительске зборове, као у поединим жупанијама, потом у кралјвини а на последку и у целой држави.

5. Да се у сваком србском месту оснуе школска књижница и читаоница за духовни развитак учители и свију, кои за народном просветом теже.

6. Да се израде практично следећи предмети као :

7. Една лекција из умног и ручног предуготовлења, са наумом гледаня скопчана — (предложена в прва лекција).

8. Една лекција умног рачуна од 1 — 12 са писменим скопчано.

9. Да се покаже практично како се тумачи славенски език (узет в предмет из Часловца „Тебе не оборимую стѣну.“)

10. Да се већа о начину како да се оснуе фонд за пензиу учительске, удовице и сироте пинове.

11. Да се одреди, кои ће од учитеља и какав предмет на идућем збору предавати.

12. Да се време и место идућег збора одреди.

13. Да се писмени предати предлози поединих учитеља стосће скупштине прочитаю.

На ово пре свега буде решено :

а) Да се седнични рок овога састаяка и збора за саветовањ ограничи за 21 и 22 овога месеца.

б) Да се практични предмети предаю.

в) Да се о рађеним предметима већа, и казую своя искуства, ово као надокнадно 13 предходећим точкама.

Господин Јован Настић чита свой писмени рад о главним основима воспитаня и науке.

За њим Господин Велько Поповић Турински учитель, о поступку при предаваню предмета на основним школама, у сва три разреда заедно.

И трећи Господин Младен Стефановић учитель Сентомашки, о послу зашто в нужно да се сваки учитель : За свако предаванњ приправля.

Збор узе радню до знаня са одобрењем.

Са овим свршуе се скупштинска седница у $\frac{1}{2}$ 1 сата по полдне и закључуе се у 3 сата по полдне, кад да наступа и дебатовањ на учињене предлоге.

Збор се Богу моли, и затим се разилази.

Продужуе се седница у 3 сата по полдне у заказаним советованя предметима.

Скупљног збора Господин председник са збором заједно Богу се моли.

Затим узе реч Господин Старокерски старатељ Димитрије Поповић, молећи Господина председника, да би се у уводу прочитани Чест. Конз. налог јошт едаред јасно прочитао, и како е такови прочитан био, на прву точку примети Г. говорник да од њих 17 Госпoде школских управителя, само 4 члана у данашњем збору учествују, због чега предлаже да се јавна жалба супрот неприсутствуюћих Г.Г. Управителя у овай записник стави у толико пре што сам хвалјни Налог Чест. Конз. њихово присуство захтева и наређуе, не манј и зато : што сам позив њиховог чина њихово неизоставно присуство у учтељским зборовима изискуе.

Ово се од скупштине едногласно усвая и у овай записник усваяњ означуе.

Господин Ђакон Лазар Каћански разлаже, да се у смислу горњег Конз. Налога, топрв дебатуе о предмету обучавања јуности, кои предлог прочи чланова збора зато усвоити немогoше, почем е одбор већем у преполдневној скупштини предлоге дебатованя у ред ставио, кои се едногласно усвоише, и по којма дебатованј, а затим решаванј сада по точкама редом у записник се уводи и то, на :

1-ву. Почем е у преполдневној скупштини заключен седнички рок саветованя збора са 22-им овога месеца, то у наведеноме погледу престае далј дебатованј. — на :

2-гу. Да се пречастни Господин Председник преко Честнјише Консистерие код земалског Високославног Министарства у име збора умоли, да би исто приликом боравленя зборова учитељских, Госпoди учитељм, одредило пристойне дневнице и бесплатан подвоз, почем и данас више особа због новчано оскудице, при збору изостати морадoше. на :

3-ћу Да се у сваком србском месту оснуе србске школе фонд, пунонадежно ослања се збор на ушљив и утицај, Госпoде мјстни управителя, школски старатеља и учитеља. Гди већ равни фондови постоје умољаваю се именита Госпoда, да до првог идућег учитељског збора, о станю такoвих збору точно известие набаве. на :

4-ту Да се дотичним путем високославно земалско Ми-

нистарство умоли, како би се србско народни учитељски зборови и састанци и у шири округ и делокруг преобратили, и то на окружне, поједаред у години дана свагда светле недеље у среду, — на Диецезалне, и то сваке године у месецу Августу, и на обште Србско народне, кои би се у држави на одређеним местима, сваке треће године јавно у месецу Августу зато држали, и држати имали, што у наведеном добу, како Господа управљајући Свештеници, тако Г. Г. Школски надзиратељи и Господа учитељи најболѣ доспевају, први неимајући у то доба толико црквени дужности као у прочем добу, втори понајвише као земљопријатељи свршујући жетву, а трећи имајући прописане ферие.

Господин Учитель Велько Поповић подпомаже овај предлог знатно и важно са тим: да су нуждни шири учитељски зборови, зато што има многи књижевни и училиштни школски мана, које би се у обште само путем ширег и обштег учитељског збора уклопити, а на место мана за ученике, слѣдствено за народ, полезне књижевне науке увести могле. Господин учитель Јосић из НСада жели да се дода, да се ово потраживање оснива на начелу што су јавни зборови и код других народности у држави дозвољени, — које би усвојено.

5-то Да се оснује у сваком србском месту, Србсконародна школска књижница и читаоница за духовни развитак учителя и свију, кои за народном просветом теже, ослањајући се и у овоме просветном погледу и предмету на Г. школске управитеља, старатеља и учитеља, да ће хвална Господа, по датом им поверењу са своим уливом и утицајем, како год код разноврсни обштина, тако и код самог народа, са најболјим успехом извршитељи народне желје, а слѣдствено закљученог благородног завода посредствени основатељи бити.

Закључена седница у $\frac{1}{2}$ 6 сати по полдне, а олаганић заказује се $\frac{2}{3}$ Августа у 9 сати пре полдне.

Господин председник моли се Богу са збором и потом следеће разлаз. —

Дана 22. Августа у 9 сати пре полдне по предходећој Божијој молитви, Господин председник отвора скупштини, са позивом да се јучерашњим даном донешен записник прочита и аутентикује. (које се по учинићном прегледу и допуњено и уради).

Господин председник позива Господина Велька Поповића учителя Туринског да чита по други пут свој писмени рад о

поступку при предаваню предмета на основним школама у сва три разреда заедно. Г. Поповић чита свой рад: I. коло о ученој молитава са занимањем сва три разреда, — ова радња по учишним чрез збор неким приметбама и протумаченјем радника, буде од збора примљена; II. коло о напаметном рачуну, са почетницима и занимањем са сва три разреда, чита раденик, но чрез збора е учишнo примљчанъ Г. учителя Мирослава Грунића из Товаришева, да се при рачуну у сва три разреда могу и почетници, кои су до 3 броя свршили и из већих питања, која се часловцима задаю одговорити н. пр. 21 новчић и 42 новчића, — десетице израђую часловци, а единице почетници ер су то они свршили — увађа се у записник.

III. коло о писавю и исчитаваню писмена са почетницима и са занимањем сва три разреда, — читајућем раднику — примљчава збор, да се при досаданјем обучаваню у обште до искуства дошло, како при саданјем плану предаваня ученици тешко читаю, и зато да би добро било сваке неделѣ барем два сата на искључиво читанѣ жртвовати, препоручуе се добро истериванѣ са гласанјем. — IV. коло о ученој текстова за поянѣ са занимањем са сва три разреда, — чита далѣ Г. раденик; нѣгово читанѣ би праћено од збора са примљчанияма, а с' нѣгове стране са супротним изясненјем, — а почем раденик са овим колом свой рад закључи, прави Г. учитель Настић из Сентомаша примедбу, да има у првом разреду осим четири споменута јошт едно коло, и предлаже да се велика пажња науци гледаня поклони, примедба се од збора усвая.

После овога послованя наступи практични рад I. лекција умног и ручног приуротвореня са науком гледаня, — при овоме раду учествовали су: Г. Г. учитељи Младен Стефановић из Сентомаша, Аркадија Поповић из Шова, Јован Настић из Сентомаша, кои последњи од целокупног збора са највећим задовољством задоби у поклон запето вниманѣ и одобраванѣ. За I. лекцијом Г. учитель Ј. Настић и другу продужи са рачунањем од броя 1 — 12 на обште задовољство, и почем се збор Богу помоли буде седница у $\frac{1}{2}$ 1 сата по полдне закључена, и за 3 сата по полдне одложена.

Продужена седница у 3 сата по полдне отвара се са молитвом Богу, за тим аутентикуе се рад јутрашнѣ седнице, и уједно се усвая.

По окончаном аутентикованю Госп. учитель Мирослав Грунић из Товаришева израђуе 3. лекцију практично тумаченѣ

славенског њзика у сва три разреда, којом приликом Г. учитель Груић од збора заслужно признанѣ получи. Господа учительи Настић из Сентомаша и Јосић из Новог Сада препоручују Г. раденику немешањ славенских речи у говору.

На точку 10. предлога одборског закључује се да сваком члану збора слободно остае при првој скуштини у наведеном погледу што се тиче основоположења пензије учительске, њихових удовица и сирота предлог донети, ербо ће се такови и тако о идућој ширег круга скупштини озбиљније и обширније у претрес узети, почем због краткоће времена у данашњој седници у овом велеважном питању није могуће определено решенѣ у ствари донети, у толико мањ поједине чланове категорично на рад обвезати.

На точку 11. одређује се:

1. Да се изради начин предавања молитве Господић.
2. О познавању и исписивању самогласника.
3. Да се изради една приповедки из буквара „Туђе недирай.“
4. О народној економји у обште.

На 12. точку састанак одређује се на уречено време у месту Турји.

Овако довршеним послом, изабра се одбор за подпис и аутентикованѣ целог записника, састојећи се из Господина Председника Петра Чолића, Свештеника Господина Еврема Јаковљевића, Григория Крстоношића и Господина Јована Ковачевића Ј. Димитрија Поповића Бележника Старокерског, и одборника збора.

Затим одној се благодарителна молитва, Господин Председник са кратком беседом опрости са од збора, кои са живео Г. Председник, живео перовођа, живео збор остави седницу.

Закључено у Сентомашу 22. Августа 1867. у ½ 8 сати у вече.

Петар Чолић с. р. Нам. и Окр. Школ. Надзиратељ. Јов. Николић с. р. перовођа. Григорий Крстоношић с. р. парох Старокерски управитељ. Јоан. Ковачевић с. р. парох Сентомашки. Симеон Маинки с. р. Свештеник и заступник Гдина Намѣстника. Велимир Пркосовац с. р. спомоћник Ст. Шовски. Симеон Говорчин с. р. старатељ Кулшински. Димитрије Поповић с. р. старатељ Старо Керски. Димитрије Јосић с. р. Јован Настић с. р. председник одбора. Дамян Суботић. с. р. учитель. Велько Поповић с. р.

Школске вести.

СВЕОБШТИ ЗБОР АУСТРИСКИХ УЧИТЕЉА. У Бечу држан е на свршетку прошлог месеца први збор аустриских учитеља, на коме е до 2000 учитеља из свију краєва монархиє ове сакупљено било. Цел саветованя беше питанъ: Ђда ли су народне школе у Аустрији оно што треба да буду? На збору овом признато е, да садашнѣ народне школе у Аустриском царству нису оно што би имале бити, и доконано е молити владу, да се школа у уставном духу преустрои; да се донесе закон, коим ће се самосталност народне школе уячити; да се за надзиратељ постављаю люди од струке; учитељи да стое под заштитом закона, и да се од сваке самоволѣ старешинства ослободє; материјално станѣ учитеља да се свуда знаменито према потребама побольша; да сва деца од 6 до 14 године у редовну школу ићи мораю; препарандиє да се болѣ уреде, и да се обшти збор аустриских учитеља сваке године састає.

СРБСКИ УЧИТЕЉСКИ ЗБОРОВИ. Из Србобрана јављаю нам да е тамо 21. и 22. Августа обдржаван први учитељски збор Новосадског округа, о радњи коєга могу се читатељи листа овог из гореизложенога записника известити. Збор е радио и свршио своє послове у најболѣм реду, што члановима на похвалу служи. Такође јављаю нам, да су гдекоє обштине своим учитељима том приликом материјалу рукопомоћ пружиле, да могу у збору учествовати. Тако е обштина Староврбашка учитељу свом подвоз и 5 фр. на трошак том приликом дала, а обштина Керска дала е учитељу свом такође подвоз уз дневнице од 1 фр. 50 нов. за време трајња збора. Ово нека на углед свим нашим обштинама служи.

У Старом Бечею држан е 31. Августа учитељски збор округа Сегединског, о делану коєга надамо се да ћемо скорим читатељ наше известити моћи.

У Бечкерекy сакупило се било на одређено време 24. Августа до 20 чланова из тамошињг школског округа, да збор учитељски држе, но већини се свидило, да збор овај на дан 28. Августа одложи. Ђли збор поменутога дана доиста обдржан, о томе до данас известия немамо.

У Сигетском протопресвитерату у дољной Бараньи, држан е учитељски збор 11. 12. Септембра у селу Браньину. О овоме збору ћемо у идућем броју читатељ наше известити.

УЧЕБНИ ОДБОР КОД СВ. СИНОДА У РУСИИ. За врховно надзираванѣ духовних школа у пространом царству руском, установљен е ове године код Св. Синода у Петрограду учебни комитет, или одбор. Одбор овај састоє се из председника, кои мора бити духовно лице, и из 9 чланова, кои се избираю из духовних и светских учених особа. — Од ових чланова шесторица постоянно присуствую у одбору, а тројица се шилю на прегледанѣ духовно-учебних завода. Првим председатељем овога одбора постао е знаменити и учени Протоіерей Василѣв, кои е досада био настоятель православне руске цркве у Паризу. — Одбор овај стараће се о подизаню, уређиваню, држаню у добром реду и усавршаваню духовних училишта и семинария;

он ће разматрати, и одобравати учебна руководства у поменутиим за- водима; њму се имаю на преглед шилати програми предавања и го- дишњи извештаи; старанѣ њгово простире се и на училишта за об- разованѣ и васпитанѣ дѣвица духовног звања. Радни одбора подноси се на потврђенѣ Светоме Синоду. Плата председателѣва износи 3500 рубља. Чланови кои иду школе надзиравати имаю плату 2000 руб. Остали 1000. руб. — Свега се троши на издржаванѣ званичника и писара при овом одбору 19,000 рубља.

ПРИЛОГ НА ФОНД ШКОЛ. ЛИСТА. У месту Ченею у Банату држана е 20. Августа ове године Беседа, на којој е 20 фр. 30 пов. чиста прихода остало. Ову суму послао е одбор што е Беседу при- редио, преко Госп. Ђорђа Богосавлѣва учителя, уредиштву овом, као прилог на фонд школскога Листа. Желити е, да се овако и по дру- гим местима себаю фонда школскога листа, као што су то овом при- ликом Ченејци наши учинили.

НАИМЕНОВАЊА. Министарство просвете наименовало е под бро- ем 10326. за учителя главне основне школе у В. Кикинди Г. Аркадию Варађанина кои е досад био привремени учитель девојки у истоме месту. — Изучио трећи реални разред у Кикин- ди, трговачку школу у Пешти, препарандију у Сомбору, и проглашен е да е способен за учителя главне школе са особитом препоруком. — Тражио се још: Димитрије Милошевић свршен приправник.

УПРАЗЊНА МЕСТА. У Марадику, плата 126 фр. 12 пож жита, 12 пож. кукуруза, 3 хв. дрва, хв. сламе, 12 фунти свећа, 8 фр. у име школ. паушала, слободан стан и башта од 518 □ хвати. У Ривици, пл. 126 фр. 20 мерава жита, 6 фати тврдих дрва, и стан. У Павловци пл. 120 фр. 1200 ока жита, 6 фунти свећа и едно јутро землѣ. — За сва три места имаю се молбенице до 24. Септ., по нашем ч. протопресвитерату Карловачком поднети.

По известију из Далмације упразњна су у Далмацији ова три србска учительска места: Ки станѣско с платом од 300 фр. и слоб. стан; у Ягодеко, с платом 300 фр. и стан: Братишковачко с платом 210 фр. и обиталиште.

У Рац Альмашу у епархији Будимској отворен е стечай на упраз- њно учительско место. Плата е шестнајст форинти а. вр. пет мерава жита и по сесие землѣ. Молбенице се шаљу ч. консисторији Будимској у Сент Андрију.

У Меленци тражи се Учительска, и учитель за I. разред муш- ки, свако с платом по 500 ф. — Такође у Товаришеву у Бачкој и у Рудни у Банату тражи се учитель.

У Сомборској Препарандији почињу се предавања 2 Окто- бра 1867. —

Издае и уређуе Никола Ђ. Вукићевић.

Брзотиском Андрије Варгиера и друга.